

DE EUROPESE ERFRECHTVERKLARING

DE EUROPESE ERFRECHTVERKLARING

Elise GOOSSENS

intersentia

Antwerpen – Cambridge

De stof werd bijgehouden tot 21 december 2015. Bijkomend werd nog de tweede editie van A. BONOMI en P. WAUTELET, *Le droit européen des successions*, Bruylant, uit 2016 verwerkt, evenals de laatste stand van zaken inzake de nieuwe Europese verordeningen op het vlak van huwelijksvermogensstelsels, de vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerde partnerschappen en de vereenvoudigde aanvaarding van bepaalde openbare akten.

De Europese erfrechtverklaring
Elise Goossens

© 2016 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverafbeelding © Tanor – Shutterstock

ISBN 978-94-000-0735-2
D/2016/7849/140
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Als studente in onze colleges, viel Mevr. Elise Goossens ons onmiddellijk op als een vinnige studente die voor geen enkele vraag en ook voor geen enkel antwoord verlegen was. Uit haar tussenkomsten bleek al snel een grote belangstelling voor het huwelijksvermogensrecht en het erfrecht.

Na schitterende studies waarbij zij het diploma van master in de rechten met de grootste onderscheiding behaalde, werd Mevr. Elise Goossens assistente aan het Instituut voor Familiaal Vermogensrecht van de KU Leuven. Al snel stelde zij de vraag naar een onderwerp voor een doctoraal proefschrift. Toen wij haar voorstelden te doctoreren over de Europese Erfrechtverordening en meer bepaald over de Europese erfrechtverklaring, hadden wij in onze stoutste dromen niet verwacht dat zij op dit thema zou ingaan. Met dit onderwerp verliet ze groten-deels het Belgisch familiaal vermogensrecht waarmee zij vertrouwd was, en begaf zij zich op het toch wel ingewikkelde raakvlak tussen erfrecht, Europees recht en internationaal privaatrecht. Daarenboven vormt de Europese erfrechtverklaring zonder enige twijfel het moeilijkste onderdeel van de Erfrechtverordening. Maar zonder een moment van aarzeling aanvaardde Mevr. Goossens de uitdaging.

Tijdens de voorbije jaren vervulde Mevr. Goossens dan ook vol enthousiasme en met grote inzet haar rol als onderzoeksassistent aan het Rector Roger Dillemans Instituut Familiaal Vermogensrecht. Ze werd al gauw één van de drijvende krachten van het Instituut. Veeleisend voor zichzelf en haar collega's. Steeds beter proberen te doen. Daarbij was ze proactief en kritisch, kwam ze regelmatig met nieuwe ideeën. In de werkcolleges familiaal vermogensrecht verzorgde ze een inleidende sessie over schenk- en erfbelasting. In de begeleiding van de seminaries en meesterproeven werd ze een grote pleitbezorger van het geïntegreerd rechtsvergelijkend onderzoek, de functionele formulering van een scherpe onderzoeksvraag en het goed onderbouwen door studenten van kritische stellingnames. Haar passie voor grondig rechtsvergelijkend onderzoek gaf ze op een natuurlijke wijze door aan andere assistenten en aan de studenten. Voor hen was ze ook altijd zeer toegankelijk. De *drive* voor onderzoek vertaalde zich ook in haar onderwijs. Jaarlijks verzorgde ze een zeer gewaardeerd gastcollege in de mastervakken familiaal vermogensrecht en European Family Law en gaf ze een oefensessie in het bachelorvak familiaal vermogensrecht. Al haar activiteiten waren doordrongen van een spontaan plezier voor het onderzoek. Haar doctoraat was geen last maar een waar genoegen.

Het resultaat is een schitterend proefschrift waarmee Mevr. Goossens na een briljante verdediging op 16 maart 2016 de titel van doctor in de rechten verkreeg.

Dr. Goossens heeft haar onderzoek breed opgevat. Zij heeft zich niet beperkt tot de studie van de Europese erfrechtverklaring *an sich*, maar is vertrokken vanuit de nationale erfrechtcertificaten. In het begin van dit onderzoek waren wij over deze insteek niet zo enthousiast en hebben wij meermaals de vraag gesteld of zo een diepgaande studie van deze nationale erfrechtcertificaten een meerwaarde voor het onderzoek zou betekenen. Doch de meesterlijke toepassing van de functioneel-typologische methode heeft haar toegelaten een uitmuntende rechtsvergelijkende studie van de nationale certificaten te maken. Met de selectie van nationale referentiecificaten is zij er in geslaagd de nationale certificaten te vergelijken op een wijze die in de Europese rechtsleer haar gelijke niet kent en die duidelijk de meerwaarde van de rechtsvergelijking onderstreept.

De grondige studie van de nationale certificaten stelde Dr. Goossens in staat om de achtergrond van de Europese erfrechtverklaring beter te begrijpen en te duiden. Dit deel van het doctoraat is een echte uitblikker. In de Europese rechtsliteratuur is er geen enkel werk over de Europese erfrechtverklaring te vinden dat de grondigheid en de originaliteit van dit doctoraat evenaart.

De hoofdstukken over de registerpubliciteit en over de verhouding tussen de erfrechtcertificaten hebben ons nog het meest overtuigd. Daarbij heeft Dr. Goossens zich niet beperkt tot de eigenlijke Europese erfrechtverklaring maar heeft zij meermaals de link gelegd met de andere regels van de Erfrechtverordening. Dit is vooral het geval met artikel 1 van de Erfrechtverordening dat de aard van de zakelijke rechten en de regels betreffende de inschrijving in een register uit het toepassingsgebied van de Verordening uitsluit en met artikel 31 over de aanpassing van een onbekend zakelijk recht. Deze uiteenzetting getuigt van een grondige kennis niet alleen van de Erfrechtverordening maar ook van het buitenlandse zakenrecht. Hierbij maakt zij telkens een grondige analyse en neemt zij een gemotiveerd standpunt in. Zelfs wanneer er geen eensgezindheid in de buitenlandse rechtspraak en rechtsleer bestaat, aarzelt zij niet om een eigen onderbouwde mening te formuleren. Vooral haar analyse van het niet altijd eenvoudige Duitse recht is indrukwekkend.

Wij zijn er dan ook van overtuigd dat dit doctoraat een wetenschappelijk standaardwerk zal worden waarmee andere onderzoekers nog decennia zullen werken. Doch het zal ook een belangrijke leidraad zijn voor de notaris en andere beroepsbeoefenaars. Wij hopen dan ook dat de publicatie van dit proefschrift niet tot het Nederlandse taalgebied zal beperkt blijven, maar dat ten minste de belangrijkste delen van dit proefschrift ook in het Engels of in het Frans zullen worden gepubliceerd, want dit doctoraat verdient een wereldwijde belangstelling.

Prof. Dr. Alain Laurent Verbeke
Gewoon hoogleraar KU Leuven

Prof. Dr. Dr.h.c. Walter Pintens
Em. Gewoon hoogleraar KU Leuven

DANKWOORD

Dit boek vormt niet alleen het eindpunt van mijn doctoraatsonderzoek, maar ook van een bijzonder fijn hoofdstuk in mijn leven. Mijn Valkse jaren aan het Rec-tor Roger Dillemans Instituut Familiaal Vermogensrecht en de Faculteit Rechts-geleerdheid van de KU Leuven waren voor mij een genoeg en een verrijking. Ik heb veel kansen gekregen, leerrijke ervaringen opgedaan, inspirerende personen ontmoet, plezier beleefd en vriendschap ontvangen. Met veel genegenheid wil ik dan ook een aantal personen bedanken die mij tijdens mijn doctoraatstraject heb-ben uitgedaagd, gestimuleerd en gesteund.

In de eerste plaats ben ik zeer veel dankbaarheid verschuldigd aan mijn promotor en co-promotor, em. prof. dr. dr. h.c. Walter Pintens en prof. dr. Alain Laurent Verbeke. Ik heb het steeds als een groot voorrecht beschouwd om te mogen samenwerken met de absolute autoriteiten in het vakgebied. De lat lag terecht hoog, maar de begeleiding was excellent en de voldoening achteraf des te groter.

Prof. Pintens, van u heb ik mijn passie voor het Europees familiaal vermo-gensrecht geërfd. Uw expertise op dit domein, uw steeds pertinente opmerkingen en uw blijvende toewijding als promotor stuwden mij naar nieuwe hoogten. Het is met veel trots en dankbaarheid dat ik mij ‘uw laatste promovenda’ mag noemen.

Prof. Verbeke, u wil ik bijzonder bedanken voor uw actieve steun om mij op het thema van de Erfrechtverordening te profileren. U spoorde mij aan om kans-en te grijpen en te creëren, las al mijn teksten na en maakte altijd tijd voor overleg en goede raad. Uw vertrouwen in mij en uw betrokkenheid bij alles wat ik onder-nam, maakten het voor mij gemakkelijker om steeds mijn grenzen te verleggen en mezelf te blijven uitdagen.

Veel mensen hebben nooit het geluk een mentor te hebben. Ik prijs mij dan ook heel gelukkig om er twee te hebben gehad. Hartelijk dank voor alles wat ik van u beiden mocht leren, als jurist, als onderzoeker en als mens.

Ook de andere leden van de jury ben ik zeer erkentelijk. Prof. Geert Van Calster, prof. Freek Schols en prof. Patrick Wautelet wil ik danken voor hun interesse in mijn onderzoek en voor hun toezegging om in mijn jury te zetelen. Prof. Wautelet wil ik in het bijzonder bedanken voor alle kansen die hij mij heeft gegeven en voor de zeer aangename samenwerking bij een aantal gedeelde projecten. Voorts ben ik ook prof. Eric Dirix dankbaar om het voorzitterschap van mijn openbare verdediging te willen waarnemen. Het was een eer om mijn doctoraat te mogen verdedigen voor zo een eminente examencommissie.

De Europese erfrechtverklaring heeft voor mij de deur geopend naar een aantal boeiende samenwerkingen en ervaringen. Hiervoor ben ik dank verschuldigd aan Tim Wuyts van het kabinet van de minister van Justitie, Véronique De Backer van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen, de medewerkers van het Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht te Hamburg en de organisatoren en deelnemers van het Programme in European Private Law for Postgraduates. Verder ook hartelijk dank aan Pascale van Intersentia voor de fijne samenwerking en de professionele ondersteuning bij de publicatie van dit boek.

Gedurende mijn jaren aan de Valk heb ik de Faculteit Rechtsgeleerdheid steeds als een zeer aangename en stimulerende werkomgeving ervaren. Dit geldt in het bijzonder voor de afdeling privaatrecht, waar ambitie en collegialiteit elkaar niet uitsluiten, maar net versterken. Ik heb in deze dynamische afdeling veel geleerd en veel gelachen, en dat samen met en dankzij een aantal speciale collega's.

In de eerste plaats wil ik graag mijn collega's van 03.32 bedanken, Ariadne en Elisabeth. Hun gedrevenheid en inzicht in het familiaal vermogensrecht zorgden ervoor dat ik steeds de beste jurist wou zijn die ik kon zijn, maar ik onthoud vooral hun vriendschap en steun, gul en onvoorwaardelijk.

Ook Dorothy verdient een woord van dank als *compagnon de route* in de eindspurt, waarbij wij lief, leed en vele productieve uren samen deelden. Bedankt om altijd paraat te staan met aanmoedigingen, raad en daad.

Voorts wil ik Ann, Pieter en Sofie bedanken voor de vele fijne jaren samen aan de Valk, evenals Nick, Sanne, Sander, Tom, Wannes en alle andere (ex-)collega's die bijdroegen aan de goede sfeer.

Tot slot wil ik ook de bekwame praktijkassistenten van het Dillemans Instituut bedanken voor de aangename samenwerking, en Els en het bibliotheekpersoneel voor de goede ondersteuning.

Voor het taalkundig nazicht van mijn doctoraat heb ik mogen rekenen op een geweldige groep van vrienden met een talenknobbel. Buiten mijn collega's Ariadne, Elisabeth en Dorothy, wil ik daarvoor ook mijn fantastische vriendinnen Chloé, Eline, Valérie, Maria-Paz, Caroline en Liesbeth, mijn broer Reinout en mijn echtgenoot Andries bedanken. Met gedrevenheid en enthousiasme ploegden jullie door een technisch werkstuk over een onderwerp dat soms zeer ver van jullie bed was – een daad van ware vriendschap *if there ever was one*.

Een extra bedanking komt toe aan Valérie, de enige die eerst vriendin en dan collega was, en aan Chloé, juridische *partner in crime* sinds het eerste uur.

Dank ook aan mijn grootouders, familie, schoonfamilie en vrienden voor de steun, de aanmoedigingen en de interesse in mijn onderzoek.

Het meeste dank ben ik verschuldigd aan mijn warme gezin en echtgenoot. Ik heb het geluk gehad te mogen opgroeien met ouders voor wie niet het resultaat, maar wel de inspanning belangrijk was. Het is een ongelooflijke luxe om alleen te

moeten voldoen aan je eigen verwachtingen, en altijd te kunnen terugvallen op ouders die onvoorwaardelijk in je geloven. Dank aan mijn ouders voor hun trots, levensvreugde en liefde.

Mijn broers Reinout en Cedric wil ik bedanken voor hun verfrissende desinteresse in het recht, hun humor en hun rotsvaste vertrouwen in mij.

Ik ben gezegend met een fantastische echtgenoot die al vele jaren aan mijn zijde staat, als liefdes- en levenspartner, als grootste supporter, als luisterend oor en als rots in de branding. Daarvoor, en voor al het andere, Andries, wil ik je van harte bedanken.

Elise Goossens

Leuven, 15 juli 2016

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
<i>Dankwoord</i>	vii
<i>Lijst van afkortingen</i>	xxiii
<i>Lijst van bijlagen</i>	xxvii

INLEIDING

Hoofdstuk I. Voorwerp van het onderzoek	3
--	---

Afdeling I. Bewijs van de erfrechtelijke hoedanigheid bij een internationale erfopvolging	3
Afdeling II. Ratio van de Europese erfrechtverklaring	5
Afdeling III. De Erfrechtverordening als wetgevend kader	6
§ 1. Algemeen	6
§ 2. Totstandkoming	7
§ 3. Krachtlijnen	10
A. Toepassingsgebied	10
B. Monisme	12
C. Aanknopingsfactor	13
D. Eenheid van <i>forum</i> en <i>ius</i>	15
§ 4. Uitvoeringswetgeving	16
A. Op Europees niveau	16
B. Op niveau van de lidstaten	16

Hoofdstuk II. Probleemstelling en onderzoeksvragen	19
---	----

Afdeling I. Verantwoording van de onderzoeksvragen	19
Afdeling II. Eerste onderzoeksvraag: welke zijn de rechtsgevolgen van de Europese erfrechtverklaring?	21
Afdeling III. Tweede onderzoeksvraag: hoe verhouden de erfrecht-certificaten zich tot elkaar?	22

Hoofdstuk III. Onderzoeksmethode	23
Afdeling I. Rechtsvergelijking	23
§ 1. Studie van de Europese erfrechtverklaring vanuit de nationale erfrechtcertificaten	23
A. Verantwoording	23
B. Concept ‘nationaal erfrechtcertificaat’	24
1. Keuze voor ‘nationaal erfrechtcertificaat’ als comparatief begrip	24
2. Kenmerken	25
a. Instrument	25
b. Bewijsfunctie	25
c. Erfrechtelijke hoedanigheid	26
d. Bestemd voor gebruik door de rechthebbenden in de nalatenschap	27
e. Niet-contentieus	27
C. Selectie van de onderzochte nationale erfrechtcertificaten (‘referentiecertificaten’)	29
1. Erbschein (Duitsland)	30
2. Acte de notoriété (Frankrijk)	31
3. Akte en attest van erfopvolging (België)	34
4. Grant of representation (Engeland en Wales)	36
5. Einantwortungsbeschluss (Oostenrijk)	36
§ 2. Functioneel-typologisch	38
A. Functioneel	38
B. Typologisch	39
§ 3. Geïntegreerd	40
§ 4. Focus op geldend recht	40
Afdeling II. Deductief en inductief onderzoek	41
Afdeling III. Bronnengebruik	41
§ 1. Verantwoording	41
§ 2. Meervoudige publicatie van tekstdelen	42
 Hoofdstuk IV. Onderzoeksofbouw	 45
 DEEL I. DOELSTELLING, PROCEDURE EN INHOUD	
 Hoofdstuk I. Doelstelling	 49
Afdeling I. Nationale erfrechtcertificaten	49
§ 1. Bewijs van de hoedanigheid van erfgerechtigde	49
A. Algemeen	49
B. Uitoefening van het optierecht	54

1.	Een voorafgaandelijke uitoefening van het optierecht is vereist	54
2.	Een voorafgaandelijke uitoefening van het optierecht is onzeker	55
§ 2.	Bewijs van de hoedanigheid van beheerder of testamentuitvoerder ..	59
A.	Algemeen	59
B.	Beheerder versus testamentuitvoerder	61
1.	Aanstelling	61
2.	Implicaties voor het erfrechtcertificaat	64
§ 3.	Bewijs van de hoedanigheid van erfgerechtigde en van testamentuitvoerder	66
A.	Algemeen	66
B.	Uitoefening van het optierecht	67
C.	Soorten	68
§ 4.	Comparatief besluit	69
A.	De interdependentie tussen de erfovergang en het nationaal erfrechtcertificaat	69
1.	Erfgerechtigde <i>sensu lato</i> versus beheerder of testamentuitvoerder	69
2.	Erfgerechtigde <i>sensu stricto</i> versus erfgenaam	71
B.	Een doelstelling langs andere breuklijnen: bewijs van de prerogatieven van de voorlopige beheerder versus bewijs van de prerogatieven van de eindtitularis	73
Afdeling II.	Europese erfrechtverklaring	74
§ 1.	Een dubbele doelstelling: bewijs van de hoedanigheid van erfgerechtigde <i>sensu lato</i> en van beheerder of testamentuitvoerder ..	74
§ 2.	Uitoefening van het optierecht	76
Hoofdstuk II.	Procedure	79
Afdeling I.	Nationale erfrechtcertificaten	79
§ 1.	Bevoegde autoriteit	79
A.	Rechter	79
B.	Notaris	80
C.	Administratieve autoriteit	81
§ 2.	Aanvraag	82
A.	Algemeen	82
B.	Aanvraaggerechtigden	83
1.	Erfgerechtigden	83
a.	Erfrechtelijke aanspraak op de gehele nalatenschap of een abstract breukdeel van de nalatenschap	83
b.	Erfrechtelijke aanspraak op een bijzonder nalatenschapsbestanddeel	85

2.	Beheerders en executeurs-testamentair	90
3.	Derden	91
a.	Vertegenwoordigers	91
b.	Schuldeisers	92
C.	Aanlevering gegevens	93
1.	Vereiste informatie	93
2.	Bewijsvorm	96
a.	Documenten	96
b.	Verklaringen van de aanvrager	98
§ 3.	Opmaak	99
A.	Onderzoeksopdracht van de autoriteit van afgifte	99
B.	Afgifte van het erfrechtcertificaat	101
§ 4.	Betwisting	102
A.	Gemeenrechtelijke procedure	103
B.	Bijzondere procedure	103
§ 5.	Comparatief besluit	105
A.	Bevoegde autoriteit	105
B.	Aanvraag	106
1.	Aanvraaggerechtigden	106
a.	De correlatie tussen begunstigen en aanvraaggerechtigden	106
b.	De rechtspositie van de bijzondere legataris	107
2.	Aanlevering gegevens	108
a.	Vereiste informatie: common core en nationaalrechtelijke bijzonderheden	108
b.	Bewijsvorm	108
C.	Opmaak van het erfrechtcertificaat: gradaties in de onderzoeksopdracht van de autoriteit	109
D.	Betwisting	109
Afdeling II.	Europese erfrechtverklaring	110
§ 1.	Bevoegdheid	110
A.	Internationale bevoegdheid	110
B.	Bevoegde autoriteit	112
§ 2.	Aanvraag	113
A.	Algemeen	113
B.	Aanvraaggerechtigden	115
C.	Aanlevering gegevens	117
1.	Vereiste informatie	117
2.	Bewijsvorm	120
§ 3.	Opmaak	121
A.	Onderzoeksopdracht van de autoriteit van afgifte	121
B.	Afgifte erfrechtcertificaat	122
§ 4.	Betwisting	125

Hoofdstuk III. Inhoud	129
Afdeling I. Nationale erfrechtcertificaten	129
§ 1. Algemeen	129
§ 2. Common core van de referentiecificaten	130
A. Gegevens erflater	130
B. Gegevens rechthebbenden	130
C. Uitoefening van het optierecht	131
D. Erfdeel	133
1. Algemeen	133
2. Oorzaken van een <i>ex post</i> wijziging van de erfdelen	134
a. Later opduiken van een nieuwe erfgenaam	134
b. Rechtspositie langstlevende echtgenoot	135
c. Reservataire aanspraken	136
3. Evaluatie	137
E. Aard van de erfopvolging	138
F. Beperkingen op het erfrecht van de rechthebbenden	139
§ 3. Nationaalrechtelijke bijzonderheden	141
A. Fiscale en sociale gegevens	141
B. Informatie over registerpubliciteit	142
C. Overige maatregelen voor afwikkeling nalatenschap	142
Afdeling II. Europese erfrechtverklaring	142
§ 1. Algemeen	142
§ 2. Kerngedeelte	145
A. Gegevens van de autoriteit van afgifte en het dossier	145
B. Gegevens van de aanvrager-natuurlijke persoon	146
C. Gegevens van de erflater	146
D. Aard erfopvolging	146
E. Toepasselijk recht	146
§ 3. Bijlagen	148
A. Gegevens van de aanvrager-rechtspersoon	148
B. Gegevens van de vertegenwoordiger van de aanvrager	148
C. Informatie over het relatievermogensstelsel van de erflater	148
D. Gegevens van de rechthebbenden	150
1. Erfgenamen	150
a. Identificatiegegevens en grondslag van de erfgerechtigdheid	151
b. Uitoefening van het optierecht	152
c. Erfdeel en toewijzing van de goederen	152
d. Voorwaarden en beperkingen met betrekking tot de rechten van de erfgenaam	154
2. Legatarissen	154
3. Beheerder of testamentuitvoerder	155

DEEL II. RECHTSGEVOLGEN

Hoofdstuk I. Principe: algemene gelding rechtsgevolgen	159
Afdeling I. Algemeen	159
Afdeling II. Verenigbaarheid met nationale fiscaalrechtelijke en sociaalrechtelijke vereisten	161
Hoofdstuk II. Vermoeden van juistheid	165
Afdeling I. Nationale erfrechtcertificaten	165
§ 1. Principe	165
A. Abstract geformuleerd vermoeden	165
B. Vermoeden blijkt latent uit derdenwerking	167
§ 2. Weerlegging	168
A. Principiële weerlegbaarheid	168
B. Modaliteiten van het tegenbewijs	170
1. Door alle middelen	170
2. Door middel van een specifieke vordering	171
§ 3. Comparatief besluit	172
A. Invulling van het vermoeden	172
B. Weerlegging	173
C. Gelding tegenover derden en tussen partijen	173
Afdeling II. Europese erfrechtverklaring	173
§ 1. Principe	173
§ 2. Draagwijdte van het vermoeden	174
A. Quid extra-erfrechtelijke gegevens?	174
B. Rechten, bevoegdheden en beperkingen	177
C. Gelding tegenover derden en tussen partijen	180
§ 3. Weerlegging	181
A. Principiële weerlegbaarheid	181
B. Modaliteiten van het tegenbewijs	181
Hoofdstuk III. Bescherming van personen die handelen op basis van het erfrechtcertificaat	185
Afdeling I. Nationale erfrechtcertificaten	185
§ 1. Algemeen versus bijzonder beschermingsregime	185
A. Algemeen beschermingsregime	185
B. Bijzonder beschermingsregime	188
§ 2. Beschermden personen	190
A. Derden	190
B. Houders van het erfrechtcertificaat	190

C. Andere rechthebbenden in de erfopvolging	192
§ 3. Beperkingen	193
A. Inhoud van het erfrechtcertificaat	193
B. Goede trouw	194
1. Invulling van de goede-trouw-vereiste	194
2. Sancties	196
§ 4. Comparatief besluit	197
A. Invulling van het beschermingsregime	197
B. Quasi-exclusieve focus op de bescherming van derden	198
C. Beperkingen	198
Afdeling II. Europese erfrechtverklaring	199
§ 1. Algemeen beschermingsregime	199
§ 2. Beschermden personen	200
A. Derden	200
B. Houders van het erfrechtcertificaat	200
C. Andere rechthebbenden in de erfopvolging	201
§ 3. Beperkingen	203
A. Kennis van het erfrechtcertificaat	203
B. Inhoud van het erfrechtcertificaat	205
C. Goede trouw	205
1. Invulling van de goede-trouw-vereiste	205
2. Sancties	207
§ 4. Gevolgen	207
A. Bescherming van de derde te goeder trouw	207
B. Mag een derde weigeren te handelen op basis van de Europese erfrechtverklaring?	209
Hoofdstuk IV. Registerpubliciteit	211
Afdeling I. Basiskennmerken van registerpubliciteit in de nationale referentiestelsels	211
§ 1. Organisatie: perceelsgebonden vs. persoonsgebonden	212
§ 2. Functie: constitutief vs. declaratief	216
A. Overgang <i>inter vivos</i>	216
B. Overgang <i>mortis causa</i>	219
Afdeling II. Registerpubliciteitswerking van de nationale referentiecificaten	221
§ 1. Registerpubliciteit op basis van het referentiecificaat	222
A. Al dan niet verplicht	222
B. Rechtsgevolgen van de registratie	224
§ 2. Geen registerpubliciteit op basis van het referentiecificaat	225
A. Gebruik van een ander document voor registerpubliciteit.	226
B. Geen gebruik van een erfrechtcertificaat voor registerpubliciteit	227

Afdeling III. Europese erfrechtverklaring.....	228
§ 1. ‘Geldig document’	228
§ 2. “Inschrijving van goederen uit de nalatenschap”	230
§ 3. “In het desbetreffende register in een lidstaat”	231
§ 4. “Onverminderd artikel 1, lid 2, onder k)”	232
A. Schets van de problematiek	232
B. Optie 1: ongewijzigde inschrijving van een vreemd zakelijk recht.....	233
C. Optie 2: gewijzigde inschrijving van een vreemd zakelijk recht – de aanpassing van zakelijke rechten conform artikel 31 Erfrechtverordening	234
1. Principe.....	234
2. Werking	235
a. Toepassingsvoorwaarden.....	235
i. Zakelijk recht.....	236
a) Kwalificatie als zakelijk recht	236
b) Quid andere dan zakelijke rechten?	240
ii. Onbekend zakelijk recht.....	241
a) Wanneer is een recht ‘onbekend’?	241
b) De rol van artikel 31 bij de omzetting van bijzondere legaten.....	242
b. Omzetting in het meest gelijkwaardige zakelijk recht ..	246
c. Bevoegde autoriteit	248
d. Dwingend of aanvullend recht.....	250
e. Toepassing: de Engelse <i>trust</i>	252
D. Optie 3: weigering tot inschrijving van een vreemd zakelijk recht.....	258
§ 5. “Onverminderd artikel 1, lid 2, onder l)”.....	260
A. Toelichting van de problematiek	261
1. Maximale versus gematigde invulling van het voorbehoud. 261	
2. Potentiële spanningsvelden tussen de Europese erfrechtverklaring en de nationale publiciteitsregimes van de lidstaten.....	262
a. Afbakening erfrecht tegenover andere rechtsdomeinen 262	
i. Scheidingslijn erfrecht versus goederenrecht	262
a) Algemeen	262
b) Zakenrechtelijke overdracht van onroerende individuele nalatenschapsbestanddelen.....	266
ii. Scheidingslijn erfrecht versus andere rechtsgebieden.....	268

b.	Registerpubliciteit al dan niet op basis van een erfrechtcertificaat	272
c.	Formele conflicterende voorschriften	273
B.	Analyse van de verordeningsbepalingen ('interne elementen') ..	274
1.	Voorgeschiedenis en ratio van artikel 69, 5e lid	
Erfrechtverordening		274
a.	Ratio	274
i.	Analyse	274
ii.	Toepassing op de drie spanningsvelden	277
b.	De rol van niet-weerhouden bepalingen uit de onderhandelingsfase	279
2.	Verhouding tussen het voorbehoud in artikel 69, 5e lid en de algemene uitsluitingsgrond in artikel 1, 2e lid, onder l) Erfrechtverordening	283
3.	Draagwijdte " <i>wettelijke voorschriften voor en rechtsgevolgen van een inschrijving</i> " in de zin van artikel 1, 2e lid, onder l)	284
a.	Algemeen	284
b.	Zakenrechtelijke overgang van onroerende individuele nalatenschapsbestanddelen (eerste spanningsveld)	286
i.	Toepassingsgebied van de <i>lex successionis</i>	288
ii.	Toepassingsgebied van de <i>lex registrationis</i>	290
a)	Toetsing aan de grondbeginselen van de Erfrechtverordening	290
b)	Toetsing aan de overwegingen 18 en 19	292
iii.	Evaluatie	295
c.	Rechtsgeldigheid formele conflicterende voorschriften (derde spanningsveld)	298
i.	Type document	298
a)	Voorwaarde van de functionele equivalentie ..	298
b)	Toevoegen van gegevens	302
c)	Authentieke akte	306
ii.	Vestigingsplaats autoriteit van afgifte	308
iii.	Taal	310
iv.	Evaluatie	311
C.	Analyse van de bredere juridische context ('externe elementen')	313
1.	Bevoegdheid Europese wetgever	313
2.	Vrij verkeer	318
3.	<i>Effet utile</i> Erfrechtverordening	321

DEEL III. VERHOUDING TUSSEN DE ERFRECHTCERTIFICATEN

Hoofdstuk I. Krachtlijnen	327
Afdeling I. Optionaliteit en co-existentie	327
§ 1. Principe.....	327
§ 2. Optionele instrumenten binnen het Europees privaatrecht.....	328
Afdeling II. Gelding in een andere lidstaat.....	330
§ 1. Nationale erfrechtcertificaten.....	330
A. Kwalificatie juridische aard referentiecificaten.....	331
1. Beslissingen	331
a. Concept.....	331
b. Referentiecificaten	334
i. Organiek criterium	335
ii. Procedureel criterium.....	337
iii. Materieel criterium	337
2. Authentieke akten	339
a. Concept.....	339
i. Definitie	339
ii. Prevalentie van de authentieke akte binnen de Europese Unie	340
b. Referentiecificaten	341
B. Circulatie	342
1. Beslissingen	342
a. Erkenning.....	343
b. Tenuitvoerlegging	344
2. Authentieke akten	345
a. Aanvaarding	346
i. Van erkenning naar aanvaarding	346
ii. Concept ‘aanvaarding’	347
iii. ‘Bewijskracht’ van nationale erfrechtcertificaten ..	352
iv. Weigering van de aanvaarding.....	353
b. Tenuitvoerlegging	355
3. Onderhandse akten	355
§ 2. Europese erfrechtverklaring.....	356
Afdeling III. Gelding in de lidstaat van afgifte	358
§ 1. Nationale erfrechtcertificaten.....	358
§ 2. Europese erfrechtverklaring.....	358
A. Principe: zelfde rechtsgevolgen in de lidstaat van afgifte	358
B. Quid in geval van een zuiver interne erfopvolging?.....	361

Hoofdstuk II. Conflicterende erfrechtcertificaten	365
Afdeling I. Probleemstelling	365
Afdeling II. Randvoorwaarden	366
§ 1. Meerdere erfrechtcertificaten	367
A. Bevoegdheid tot afgifte van het erfrechtcertificaat	367
1. Bevoegde lidstaat	367
a. Europese erfrechtverklaring	367
b. Nationale erfrechtcertificaten	368
i. Eerste mogelijkheid: uitsluiting <i>in abstracto</i> van het bevoegdheidsregime van de Erfrechtverordening	369
ii. Tweede mogelijkheid: evaluatie <i>in concreto</i> van de toepasselijkheid van het bevoegdheidsregime van de Erfrechtverordening	370
a) ‘Erfopvolging’	372
b) ‘Gerecht’	372
iii. Invloed van de <i>lex successionis</i> en de circulatieregels	373
a) Draagwijdte van de <i>lex successionis</i>	373
b) Circulatie van authentieke akten	374
iv. Van een zuiver juridisch-technische inter- pretatie naar een teleologische benadering	374
2. Bevoegde autoriteit binnen een lidstaat	379
B. Toelaatbaarheid tweede erfrechtcertificaat binnen dezelfde erfopvolging	379
1. Aanhangigheid en samenhang	380
a. Algemeen	380
b. Toepasselijkheid bij erfrechtcertificaten	381
i. Afgifte meerdere nationale erfrechtcertificaten	381
ii. Afgifte meerdere Europese erfrechtverklaringen ..	382
iii. Afgifte nationaal erfrechtcertificaat en Europese erfrechtverklaring	385
2. Weigeringsgronden	385
a. Nationale erfrechtcertificaten	385
b. Europese erfrechtverklaring	386
§ 2. Tegenstrijdige inhoud	387
A. Interpretatie draagwijdte <i>lex successionis</i>	388
1. Bepaling <i>lex successionis</i>	388
2. Openbare orde	389
3. Voorvragen	390
4. Toepassing van internationale verdragen	391
B. Toepassing <i>lex successionis</i>	393

Afdeling III. Conflicten voorkomen	393
§ 1. Publiciteit	394
§ 2. Rol van de partijen	395
§ 3. Deontologie	396
Afdeling IV. Conflicten oplossen	396
§ 1. Voorrangsregeling	396
A. Conflict tussen een nationaal erfrechtcertificaat en een Europese erfrechtverklaring	397
B. Conflict tussen verschillende Europese erfrechtverklaringen ...	400
C. Conflict tussen verschillende nationale erfrechtcertificaten ...	400
§ 2. Betwisting van het erfrechtcertificaat	401
§ 3. Weerslag op de rechtsgevolgen	402
 ALGEMEEN BESLUIT	
Eerste onderzoeksvraag: welke zijn de rechtsgevolgen van de Europese erfrechtverklaring?	407
Afdeling I. Principe: algemene gelding van de rechtsgevolgen in de lidstaten	408
Afdeling II. Vermoeden van juistheid	408
Afdeling III. Bescherming van personen die handelen op basis van de Europese erfrechtverklaring	410
Afdeling IV. Registerpubliciteit	412
§ 1. Algemeen	412
§ 2. Verenigbaarheid met artikel 1, 2e lid, onder k)	413
§ 3. Verenigbaarheid met artikel 1, 2e lid, onder l)	414
 Tweede onderzoeksvraag: hoe verhouden de erfrechtcertificaten zich tot elkaar?	423
 Epiloog: Toekomstperspectieven voor de Europese erfrechtverklaring	429
 <i>Bibliografie</i>	433
<i>Bijlagen</i>	455
Europese Erfrechtverordening	457
Formulieren van de Europese erfrechtverklaring	485

LIJST VAN AFKORTINGEN

AcP	Archiv für die civilistische Praxis
ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Oostenrijk)
AußStrG	Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen – Außerstreitgesetz (Oostenrijk)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Duitsland)
BW	Burgerlijk Wetboek (België)
Brook.J.Int'l.L.	Brooklyn Journal of International Law
CC	Code civil (Frankrijk)
CGI	Code général des impôts (Frankrijk)
C.M.L.Rev.	Common Market Law Review
CLJ	Consumer Law Journal
D.	Recueil Dalloz
Defrénois	Répertoire du Notariat Defrénois
DNotZ	Deutsche Notar-Zeitschrift
DStR	Deutsches Steuerrecht
Duitse Uitvoerings- wet	Gesetz zum Internationalen Erbrecht und zur Änderung von Vorschriften zum Erbschein sowie zur Änderung sonstiger Vorschriften vom 29. Juni 2015, <i>Bundesgesetzblatt</i> 3 juli 2015, deel I, nr. 26, 1042
EGBGB	Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Duitsland)
E.L.J.	European Law Journal
E.L.Rev.	European Law Review
EPLJ	European Property Law Journal
ERA Forum	Journal of the Academy of European Law
ErbR	Zeitschrift für die gesamte erbrechtliche Praxis
ERPL	European Review of Private Law
FamFG	Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Duitsland)
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht
FJR	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht

Franse Uitvoerings- wet	Décret n° 2015-1395 du 2 novembre 2015 portant diverses dispositions d'adaptation au droit de l'Union européenne en matière de successions transfrontalières, <i>JORF</i> 4 novembre 2015, texte 13
Gaz. Pal.	Gazette du Palais
GBG	Allgemeines Grundbuchsgesetz (Oostenrijk)
GBO	Grundbuchordnung (Duitsland)
GPR	Zeitschrift für das Privatrecht der Europäischen Union
IPRax	Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts
IPRG	Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (Oostenrijk)
JCP G	Semaine Juridique édition générale
JCP N	Semaine Juridique édition notariale et immobilière
JEV	Journal für Erbrecht und Vermögensnachfolge
J. Priv. Int. L.	Journal of Private International Law
JN	Jurisdiktionsnorm (Oostenrijk)
KWEP	Kwartaalbericht Estate Planning
Luxemburgse Uitvoeringswet	Loi du 14 juin 2015 relative à la mise en application du règlement (UE) n° 650/2012 du Parlement européen et du Conseil du 4 juillet 2012 relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution des décisions, et l'acceptation et l'exécution des actes authentiques en matière de successions et à la création d'un certificat successoral européen et modifiant a) la loi modifiée du 25 septembre 1905 sur la transcription des droits réels immobiliers et b) le Nouveau Code de procédure civile, <i>Mémorial – Journal Officiel du Grand-Duché de Luxembourg</i> 13 juli 2015, A, nr. 128
MittBayNot	Mitteilungen des Bayerischen Notarvereins, der Notarkasse und der Landesnotarkammer Bayern
MJ	Maastricht Journal of European and Comparative Law
MPILux	Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedural Law
NBW	Nieuw Burgerlijk Wetboek (Nederland)
Nederlandse Uitvoeringswet	Wet van 5 november 2014 tot uitvoering van de Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (PbEU 2012, L 201) (Uitvoeringswet Verordening erfrecht), <i>Staatsblad</i> 2014, nr. 430

NetV	Nova & Varia – Zeitschrift des Juristenverbandes
NFM	Notarieel & Fiscaal Maandblad
NIPR	Nederlands Internationaal Privaatrecht
NJB	Nederlands Juristenblad
NJW	Nieuw Juridisch Weekblad
NNK	Nieuw Notarieel Kwartaalschrift
NTBR	Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht
NTER	Nederlands Tijdschrift voor Europees Recht
NZ	Österreichische Notariatszeitung
ÖJZ	Österreichische Juristen Zeitung
Oostenrijkse Uitvoeringswet	Bundesgesetz, mit dem das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch, das Anerbengesetz, das Außerstreitgesetz, das Gerichtsbührengesetz, das Gerichtskommissärsengesetz, das Gerichtskommissionstarifgesetz, das allgemeine Grundbuchsgesetz 1955, das IPR-Gesetz, die Jurisdiktionsnorm, das Kärntner Erbhöfegesetz 1990, die Notariatsordnung, das Rechtspflegergesetz, das Tiroler Höfegesetz, das Wohnungseigentumsgesetz 2002 und die Kaiserliche Verordnung über die dritte Teilnovelle zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch geändert werden (Erbrechts-Änderungsgesetz 2015 – ErbRÄG 2015) vom 30. Juli 2015, <i>Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich</i> 30 juli 2015, I, nr. 87
PA	Les Petites Affiches
RabelsZ.	Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht
RCDIP	Revue critique de droit international privé
RIDC	Revue internationale de droit comparé
RNB	Revue du notariat belge
RNotZ	Rheinische Notar-Zeitschrift
RTD civ.	Revue trimestrielle de droit civil
RW	Rechtskundig Weekblad
RZ	Österreichische Richterzeitung
TBBR	Tijdschrift voor Belgisch burgerlijk recht
TE	Tijdschrift Erfrecht
TEP	Tijdschrift Estate Planning
T. Fam.	Tijdschrift voor familierecht
T. Not.	Tijdschrift voor notarissen
TPR	Tijdschrift voor privaatrecht
Tru.L.I.	Trust Law International
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WIPR	Wetboek Internationaal Privaatrecht (België)

Lijst van afkortingen

WPNR	Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie
ZErb	Zeitschrift für die Steuer- und Erbrechtspraxis
ZEuP	Zeitschrift für europäisches Privatrecht
ZEV	Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge

LIJST VAN BIJLAGEN

1. Verordening van het Europees Parlement en de Raad nr. 650/2012, 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, *Pb.L.* 27 juli 2012, afl. 201, 107 ('Erfrechtverordening').
2. Standaardformulieren:
 - Formulier I: Verklaring betreffende een beslissing inzake erfopvolging
 - Formulier II: Verklaring betreffende een authentieke akte inzake erfopvolging
 - Formulier III: Verklaring betreffende een gerechtelijke schikking inzake erfopvolging
 - Formulier IV: Aanvraag van een Europese erfrechtverklaring
 - Formulier V: Europese erfrechtverklaring

De standaardformulieren zijn vastgesteld door de Uitvoeringsverordening van de Commissie nr. 1329/2014, 9 december 2014 tot vaststelling van de formulieren bedoeld in Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, *Pb.L.* 16 december 2014, afl. 359, 30. Sindsdien hebben de standaardformulieren evenwel nog een aantal kleine taalkundige wijzigingen ondergaan. Bijlage 2 bevat dan ook de nieuwe standaardformulieren zoals weergegeven op https://e-justice.europa.eu/content_successions-166-nl.do (geconsulteerd op 21 december 2015).